

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка

Шифр та назва спеціальності

101 – Екологія

Інститут

ННІ Механічної інженерії і транспорту

Освітня програма

Інженерна екологія

Кафедра

Хімічна техніка та промислова екологія (154)

Рівень освіти

Бакалавр

Тип дисципліни

Обов'язкова, спеціальна (фахова)

Семестр

6

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Філенко Олеся Миколаївна

Olesia.Filenko@khpі.edu.ua

к.т.н., доцент, доцент кафедри хімічної техніки та промислової екології

Досвід роботи – 20 років. Автор та співавтор понад 50 наукових та навчально-методичних праць.

Провідний лектор з дисциплін: «Вступ до спеціальності», «Оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка», «Ландшафтна екологія», «Екологічний контроль та аудит, управління екологічними ризиками», «Екологічний менеджмент», «Екоінновації в створенні нових технологій»

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна спрямована на формування знань про проведення оцінки впливу на довкілля діяльності підприємства що планується або працюючого підприємства та виявлення його впливу на навколишнє природне середовище, та здоров'я людей, а також на проведення стратегічної екологічної оцінки, під час якої екологічні міркування повинні бути повністю інтегровані в підготовку планів і програм до їх остаточного прийняття.

Мета та цілі дисципліни

Освоєння діяльності спеціально установлених державних органів, еколого-експертних формувань, набуття навичок щодо проведення науково-обґрунтованої оцінки об'єктів експертизи вимогам екологічного законодавства, санітарним вимогам, будівельним нормам і правилам тощо. Задачі вивчення дисципліни зводяться до розгляду вихідних чинників, які необхідні для прогнозування впливу об'єкта оцінки впливу на довкілля чи ситуації на навколишнє природне середовище та здоров'я людей та забезпечення високого рівня захисту довкілля і сприяння сталому розвитку.

Формат занять

Лекції, практичні роботи, розрахункові завдання, консультації. Підсумковий контроль - екзамен

Компетентності

- ЗК-6. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК-9. Здатність працювати в команді
- ЗК-10. Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК-11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- СК-1. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.
- СК-2. Здатність до критичного осмислення основних теорій, методів та принципів природничих наук.
- СК-3. Розуміння основних теоретичних положень, концепцій та принципів математичних та соціально-економічних наук.
- СК-4. Знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства.
- СК-5. Здатність до оцінки впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю.
- СК-6. Здатність до використання основних принципів та складових екологічного управління.
- СК-7. Здатність проводити екологічний моніторинг та оцінювати поточний стан навколишнього середовища.
- СК-8. Здатність обґрунтовувати необхідність та розробляти заходи, спрямовані на збереження ландшафтно-біологічного різноманіття та формування екологічної мережі.
- СК-11. Здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування.
- СК-13. Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами.

Результати навчання

- РН-4. Використовувати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки.
- РН-7. Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду.
- РН-9. Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення.
- РН-11. Уміти прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництв на навколишнє середовище.
- РН-13. Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології.
- РН-14. Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення.
- РН-16. Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі.
- РН-17. Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.
- РН-18. Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень.
- РН-19. Підвищувати професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти.
- РН-22. Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредитів ECTS): лекції – 36 год., практичні заняття – 12 год., самостійна робота – 72 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: "Топографія з основами картографії", "Нормування антропогенного навантаження на навколишнє середовище", "Організація даних в екології".

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проводяться інтерактивно з використанням мультимедійних технологій.

На практичних заняттях використовуються репродуктивні та проблемно-пошукові методи навчання, використовується проектний підхід, ігрові методи та акцентується увага на оцінці впливу на довкілля і стратегічній екологічній оцінці.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Загальні положення та поняття про ОВД.

Передумови виникнення ОВД. Базові підґрунтя для проведення ОВД. Світовий та європейський досвід ОВД. Основні суб'єкти оцінки.

Тема 2. Види діяльності, що можуть значно впливати на довкілля.

Категорії планованої діяльності. Особливості проведення ОВД під час сільськогосподарського та лісогосподарського освоєння земель, на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах. Терміни та етапи проведення процедури оцінки впливу. Єдиний реєстр оцінки впливу на довкілля. Принцип відкритості та доступності інформації в процедурі ОВД.

Тема 3. Процедури публічності та збирання інформації

Повідомлення про плановану діяльність, що підлягає ОВД. Визначення альтернатив планованої діяльності. 3. Скоупінг в процедурі оцінки впливу на довкілля. 4. Роль та участь громадськості в процедурі ОВД. Зауваження та пропозиції громадськості на повідомлення.

Тема 4. Звіт з ОВД.

Структура Звіту. Екологічний моніторинг у процедурі ОВД. Громадське обговорення Звіту з ОВД. Проведення громадських слухань. Звіт про громадське обговорення.

Тема 5. Висновок з оцінки впливу на довкілля.

Врахування результатів оцінки впливу на довкілля в рішенні про провадження планованої діяльності. Відмова у видачі висновку. Оскарження висновку з ОВД або відмови у видачі висновку.

Тема 6. Завершальна стадія процедури ОВД.

Екологічні умови, що містяться у висновку з ОВД. Післяпроектний моніторинг.

Тема 7. Стратегічна екологічна оцінка

Основні поняття, мета, принципи, процедура проведення та суб'єкти стратегічної екологічної оцінки (СЕО) і їх повноваження.

Тема 8. Нормативно-правові підстави проведення стратегічної екологічної оцінки стратегій, планів, програм (СПП).

Поняття, цілі і завдання СЕО. Основні Директиви ЄС і протоколи по СЕО. Етапи розвитку СЕО. Об'єкти і суб'єкти СЕО. Принципи застосування СЕО.

Тема 9. Процес проведення стратегічної екологічної оцінки.

Завдання процесу проведення СЕО. Етапи проведення СЕО. Зв'язок СЕО з процесом розробки СПП. Учасники процесу СЕО. Способи проведення СЕО.

Тема 10. Порядок проведення стратегічної екологічної оцінки.

Етапи стратегічної екологічної оцінки (СЕО).

Тема 11. Методологія проведення Стратегічної екологічної оцінки.

Оцінка необхідності проведення СЕО. Види планів, програм. Умови визначення необхідності проведення СЕО для планів і програм. Визначення сфери охоплення СЕО. Оцінка впливу планів, програм на довкілля. Альтернативні сценарії планів, програм.

Тема 12. Звіт про СЕО.

Врахування СЕО при прийнятті рішення з плану програми.

Тема 13. Роль громадськості під час розробки та прийняття рішень стратегічного характеру, що мають вплив на довкілля.

Тема 14. Моніторинг фактичного впливу плану, програми на довкілля.

Порядок здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Теми практичних занять

Тема 1. Аналіз європейського законодавства з питань оцінки впливу на довкілля.

Тема 2. Порівняльний аналіз процедур екологічної експертизи, ОВНС та ОВД.

Тема 3. Визначення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає внесенню до звіту з ОВД.

Тема 4. Порівняльний аналіз процедур ОВД та СЕО.

Тема 5. Процедура Стратегічної екологічної оцінки в ЄС та України.

Тема 6. України Критерії якості звіту СЕО.

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені

Самостійна робота

Курс передбачає виконання індивідуального завдання у вигляді розрахункового завдання з презентацією. Студентам також рекомендуються додаткові матеріали (відео, статті) для самостійного вивчення та аналізу ..

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Оцінка впливу на довкілля: впровадження природоохоронних практик та кліматичної політики ЄС. навч. посіб. – Суми : Сумський національний аграрний університет, 2021. – 152 с.

https://jm.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/posibnik_1623674876.pdf

2. Пацева І.Г., Мельник-Шамрай В.В., Лук'янова В.В. Оцінка впливу на довкілля: навчальний посібник містить теоретичний матеріал для підготовки здобувачів вищої освіти екологічних спеціальностей. Житомир : Державний університет «Житомирська політехніка». 2022. – 168 с.

<https://eztuir.ztu.edu.ua/handle/123456789/8111>

3. Волошина Н.О., Волошин О.Г. Оцінка впливу на довкілля: навчально-методичний посібник / Н.О. Волошина, Волошин О.Г. – Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. – 150 с.

<https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/34907/Otsinka%20Vplyvu%20Na%20Dovkillia.pdf?sequence=1>

4. Коваленко Ю. Л. Оцінка впливу на довкілля : конспект лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання зі спеціальності 101 – Екологія) / Ю. Л. Коваленко ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. – 46 с.

<https://eprints.kname.edu.ua/63172/>

5. Чуб І. М. Оцінка впливу об'єктів будівництва та цивільної інженерії на навколишнє середовище : конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти всіх форм навчання зі спеціальності 192– Будівництво та цивільна інженерія) / І. М. Чуб, Т. С. Айрапетян ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. – 138 с.

<http://eprints.kname.edu.ua/62316/>

6. Закон України “Про оцінку впливу на довкілля” від 23.05.2017р. №2059-VIII.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>

7. Сайт Європейської Комісії щодо оцінки впливу на довкілля

<https://ec.europa.eu/environment/eia/eia-legalcontext.htm>

8. Протокол про Стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_b99#Text.

9. Закон України “Про стратегічну екологічну оцінку” від 20.03.2018 №2354-

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>

Додаткова література

1. Алексеева Є. Популярний коментар до Закону України “Про оцінку впливу на довкілля” / Є. Алексеева; за заг. ред. О. Кравченко. – Львів : Вид-во “Компанія “Манускрипт”, 2018. – 60 с. <https://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/01/Sylabus-PRAVO-EKOLOGICHNOYI-BEZPEKY.docx>
2. Постанова КМУ від 13.12.2017р. №1010 “Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв визначення розширень і змін діяльності та об’єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1010-2017-%D0%BF#Text>
3. Постанова КМУ від 13.12.2017р. №1026 “Про затвердження Порядку передачі документації для надання Висновку з оцінки впливу на довкілля” <https://zakon.rada.gov.ua/go/1026-2017-%D0%BF>
4. Постанова КМУ від 13.12.2017р. №1026 “Про затвердження Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля”: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1026-2017-%D0%BF>
5. Постанова КМУ від 13.12.2017р. №989 “Про затвердження Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля”: <https://zakon.rada.gov.ua/go/989-2017-%D0%BF>
6. Єдиний реєстр з ОБД URL: <https://mepr.gov.ua/diyalnist/otsinka-vplyvu-na-dovkillya/yedyniy-reyestr-z-ovd/>
7. “Відбудова України буде найбільшим внеском у підтримку глобального миру – промова Президента на Міжнародній конференції з питань відновлення України в Лугано”, 4 липня, 2022. <https://www.president.gov.ua/news/vidbudova-ukrayini-bude-najbilshim-vneskom-u-pidtrimku-globa-76261>
8. Методичні рекомендації щодо здійснення стратегічної екологічної оцінки для містобудівної документації: презентація першого проєкту. Он-лайн зустріч 29 вересня 2021 року. Даг Хікман, Геннадій Марушевський. <https://unece.org/sites/default/files/2021-10/SEA%20guidelines%201st%20draft%20presentation%20UNECE%20consultants%2029%20Sept%202021%20UKR.pdf>
9. Climate Change and Land: an IPCC special report on climate change, desertification, Land degradation, Sustainable land management, food security, and greenhouse gas fluxes in terrestrial ecosystems [P.R. Shukla, J.Skea, E. Calvo Buendia, V. Masson-Delmotte, H. -O. Portner, D.C. Roberts, P. Zhai, R. Slade, S. Connors, R.van Diemen, M. Ferrat, E. Haughey, S. Luz, S. Neogi, M. Pathak, J. Petzold, J. Portugal Pereira, P. Vyas, E.Huntley, K. Kissick, M. Belkacemi, J. Malley]. IPCC, 2019. 896 pages. <https://www.ipcc.ch/srccl/>
10. Sustainable development report 2022. From Crisis to Sustainable Development: the SDGs as Roadmap to 2030 and Beyond. Jeffrey Sachs, Guillaume Lafortune, Christian Kroll, Grayson Fuller and Finn Woelm 2022. Cambridg. 494 pages. <https://www.sustainabledevelopmentreport.com/reports/sustainable-development-report-2022/>
11. Стратегічна екологічна оцінка : метод. реком. для слухач. / [уклад. : Г. Б. Марушевський, О. В. Берданова]. — К. : К.І.С., 2014. — 44 с. http://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2016/Marush_2014_47.pdf

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді екзамену (40%) та поточного оцінювання (60%).

Екзамен: письмове завдання та усна відповідь

Поточне оцінювання: виконання розрахункового завдання – 20% та дві поточні контрольні роботи – по 20%.

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

31.08.2023 р.

Завідувач кафедри
Олексій ШЕСТОПАЛОВ

31.08.2023 р.

Гарант ОП
Олеся ФІЛЕНКО